

LærerTRÆF
2013

Program

Lærertræf i Odense den 10. april 2013

Læsning og
skrivning
i alle fag

Danmarks Lærerforening afholder Lærertæf i Odense den 10. april 2013. Temaet for Lærertæffet udspringer af Danmarks Lærerforenings projekt **Vi læser for livet** og er derfor **Læsning og skrivning i alle fag**

Lærertæffet henvender sig til lærere i alle fag, læsevejledere, konsulenter, skoleledere og andre med interesse for emnet. Tæffet er et tilbud til dig om faglig inspiration og kompetenceudvikling. Samtidig får du mulighed for at gå i dialog om god skoleudvikling med kollegaer, forskere, ekspert mv.

Indhold og organisering af dagen

Indholdet på dagen vil være en vekselvirkning mellem oplæg og workshops, hvor der både er fokus på teori og praksis.

Dagen begynder med en velkomst samt et fælles hovedoplæg for alle.

Derefter kan du vælge dig ind på forskellige workshops i to "bånd", et om formiddagen og et om eftermiddagen.

Derudover vil du også på tæffet kunne bruge tid på "Torvet", hvor du bl.a. kan møde forlag, Folkeskolen, Professionshøjskoler, DLFs hovedstyrelse m.fl.

Dagen afrundes med et fælles oplæg for alle deltagere.

Ved tilmelding skal du prioritere fire workshops, hvor af du tildeles to.

Praktiske oplysninger om Lærertæffet

Tid

Lærertæffet afholdes den **10. april 2013 kl. 09.30-16.00**

Sted

Tæffet afholdes på Radisson Blu H. C. Andersen Hotel, **Claus Bergs Gade 7, 5000 Odense C**

Tilmelding

Tilmelding foregår elektronisk på hjemmesiden **www.lærertæf.dk**

Tilmeldingen foregår efter **først-til-mølle** princippet, og der er plads til 750 deltagere.

Tilmeldingsfrist: **1. december 2012**

Tilmeldingen er økonomisk bindende og faktura udsendes efter tilmeldingsfristens udløb. Pladsen kan dog overdrages til en kollega, hvis man bliver forhindret i at deltage. Dette skal ske senest den 22. marts 2013 pr. mail til **kompetenceudvikling@dlf.org** med oplysninger om personens navn og medlemsnummer.

Vi skal gøre opmærksom på, at der ikke kan skiftes workshop ved overdragelsen af pladsen til en anden person.

Valg af workshops

Deltagerne på Lærertæffet skal deltage i to workshops i løbet af dagen: en om formiddagen og en efter frokost. Ved tilmelding prioriteres fire workshops. Der kan ikke ændres i valget, når du først er tilmeldt. Efterfølgende får deltagerne besked om, hvilke to workshops de er tildelt.

Danmarks Lærerforening forbeholder sig ret til at aflyse enkelte workshops ved for få tilmeldinger.

Pris

Medlemmer af Danmarks Lærerforening betaler en deltagerpris på 400 kr. Ikke-medlemmer betaler 1400 kr. Deltagerne betaler desuden selv transport.

Hvis din arbejdsplads skal betale for din deltagelse, skal du have følgende oplysninger klar ved tilmeldingen: EAN nr., ordrenr. samt kontaktperson.

Yderligere oplysninger

Henvendelse vedr. tilmelding til tæffet kan rettes til Afdelingen for kursus- og kompetenceudvikling på **kompetenceudvikling@dlf.org**

Henvendelse vedr. tæffets indhold kan rettes til Sissel Hammershøi på **sih@dlf.org**

Program

- 9.30-10.00 Registrering og morgenbrød
- 10.00-10.25 Velkomst v. Anders Bondo Christensen, Formand for Danmarks Lærerforening
- 10.25-11.00 Fællesoplæg: **Læsning og skrivning i fagene** v. Lektor Elisabeth Arnbak, DPU, Aarhus Universitet
- 11.00-11.15 Pause
- 11.15-12.45 1. bånd med workshops
- 12.00-14.00 Frokost (fra 12.45-13.15 har alle deltagerne pause)
- 13.15-14.45 2. bånd med workshops
- 14.45-15.15 Pause
- 15.15-15.50 Fællesoplæg
- 15.50-16.00 Afslutning v. Anders Bondo Christensen, Formand for Danmarks Lærerforening

Workshop	Oplægsholder	Indhold
Workshop 1 Fra gadebander i Bronx til bling bling og break-dance - Faglig læsning og skrivning i musik	Maja Rørvig Abildgaard , lærer på Skolen ved Søerne, Frederiksberg. Underviser i musik, dansk og sløjd.	Musik har som fag meget at byde på i relation til udvikling af elevernes generelle læsekompetencer . På workshoppen dykker vi ned i et helt konkret undervisningsforløb på 6. klassetrin omhandlende hiphoppens historie og med særligt fokus på rapmusikken. Vi skal bl.a. besøge DR Skole på nettet, som er et godt bud på et spændende læringsrum for eleverne. Vi skal kigge på fag- og slangudtryk, se musik- og videoklip og herunder drøfte nogle af de mange muligheder for aktiviteter og strategier inden for faglig læsning og skrivning, der er i relation til dette undervisningsforløb. Som deltager kommer du også til at afprøve nogle af de redskaber, som eleverne har arbejdet med undervejs i forløbet, bl.a. det at lave dit helt eget elektroniske beat. Så kom og vær med! Du får helt sikkert nogle konkrete ideer med hjem i forhold til, hvordan du kan arbejde videre med faglig læsning og skrivning i musik.

Workshop 2

Læsning på skærm -
det skal læres

Jeppe Bundsgaard,
Ph.d. og lektor i kom-
munikative kompe-
tencer på DPU, Aarhus
Universitet

Stadig mere af vores **læsning** foregår **på skærmen**, og det giver nye udfordringer. Vi skal både kunne søge information, vurdere om den kan bruges, forholde os kritisk, og derefter læse den multi-modale tekst (som både består af billeder, skrift, ikoner og layout). Vi skal også forholde os til reklamer, hoved-, side- og afveje og ikke mindst skal vi kunne sortere i alle de mange muligheder. Eleverne har derfor brug for nye kompetencer - både når de er store, og når de er små. På workshoppen arbejder vi med de mange typer læsning, og vi diskuterer, hvordan vi kan tilrette-lægge undervisning i læsning på skærm. Del-tagerne vil gå fra workshoppen med gode ideer til undervisning.

Workshop 3

Faglig læsning i
matematik

**Michael Wahl
Andersen,**
lektor i matematik og
psykologi, profession-
shøjskolen UCC.

Der bliver i øjeblikket afsat mange resurser til fag-
lig **læsning** i skolens **matematikundervisning**.
Den norske forsker **Elin Reikerås** argumenterer
for, at halvdelen af læsesvage elever klarer sig
markant bedre, når det gælder færdighedsregning,
end når det gælder problemregning. Dette er en
indikation af, at et øget fokus på faglig læsning er
afgørende for at kvalificere undervisningen i pro-
blemregning i matematik. Forskeren **Marit John-
sen Høines** samler meget fint problemstillingen
på følgende måde: "Ofte er det ikke matematik-
ken, der er problemet, men mødet med sproget og
kommunikationen".
I denne workshop diskuteres hvad der kan for-
stås ved faglig læsning i matematik, samt hvordan
denne arbejdsform kan implementeres i den da-
glige undervisning.

Workshop 4

Genrepædagogik i
praksis
Erfaringer og idéer fra
Jægerspris skole

**Susanne Karen
Jacobsen,**
lektor i engelsk, Pro-
fessionshøjskolen
Metropol, Institut for
Skole og Læring.

En gruppe lærere fra
Jægerspris skole.

Hvordan kan man arbejde med **lokalhistorie** så
alle elever er med? Hvad sker der når læsevej-
lederen går ind som medpraktiserende underviser?
Matematik og **genrepædagogik** – kan man det?
Kom forbi vores workshop og få svarene!
Indledningsvis får du en kort præsentation af pro-
jektet, som har formet sig på Jægerspris skole, og
så kan du ellers gå på opdagelse i vores lille udstil-
ling, hvor du kan tale med lærere, se eksempler på
opgaver, elevarbejder og ikke mindst få gode ideer
til hvordan man kan arbejde med en genrepæda-
gogisk tilgang i forskellige fag.

Workshop 5

Sku' det nu være noget?

- Faglig skrivning i fagene

Klara Aalbæk

Korsgaard,

videncenterleder i Nationalt Videncenter for Læsning – Professionshøjskolerne.

Når vi skal læse og skrive i fagene, er målet ikke at blive bedre til at læse og skrive, men at blive bedre til at lære faget. Læsning i fagene har optaget sindene i en del år, men skrivning – hvad med det? International forskning peger på en sammenhæng mellem **skrivning** og **læring** – ikke stor, men den er der. Kan vi regne med det i Danmark, og skal der så skrives på en bestemt måde? Hvad skal der skrives, hvordan? Hvor ofte? Og betyder det, at faglærerne nu skal bruge tid og energi på at lære eleverne at skrive i deres fag? Er det ikke bare endnu en fiks idé? Hvordan kan vi vide, at det er skrivning, der fører frem til en øget faglig viden? Vi skriver da i forvejen i fagene, hvis vi har brug for det.

Workshoppen tager afsæt i observationer i en dansk skolepraksis samt udenlandske teorier. På baggrund af det kan vi sammen drøfte om og i så fald hvordan faglig skrivning kan blive en funktionel del af alle fag i dansk skolehverdag.

Workshop 6

Teamet som omdrejningspunkt for arbejdet med faglig læsning

Lena Bülow-Olsen,

CFU konsulent, Center for undervisningsmidler, UC Sjælland.

I denne workshop vil vi sætte fokus på **teamet** som det fælles **omdrejningspunkt** for elevernes læsning og skrivning i alle fag.

At få læsning og skrivning implementeret i den daglige undervisning er nødvendigt for elevernes læring, men ikke nødvendigvis en let og ligetil opgave for lærere i alle fag.

På workshoppen vil der blive givet eksempler på, hvordan teamet kan arbejde med læsning og skrivning i fagene. Hvad er det, vi skal **samarbejde** om? Hvem skal gøre det, og hvordan kommer vi i gang? Der vil blive mulighed for erfaringsudveksling i workshoppen, og deltagerne vil gå fra workshoppen med konkrete idéer til, hvordan teamet kan gribe den fælles opgave med læsning og skrivning i fagene an.

Workshop 7

Fotosyntese – læs og forstå. Natur/teknik i 5. klasse

Birgitte Holck

Bækgaard,

lektor på UC Syddanmark, Haderslev.

Hanne Sass Nymark,

lærer på Christiansfeld skole.

Hvordan kan natur/teknik læreren stilladsere læreprocesser, så eleverne kan læse og **forstå fagtekster** om eksempelvis fotosyntesen? På Christiansfeld skole har vi arbejdet med flere veje ind i naturfagsteksterne. Vi har både haft fokus på nøgleord og brug af forståelsesfigurer. Det vil vi gerne præsentere i workshoppen.

Deltagerne skal selv eksperimentere med udvalgte tekster, nøgleord og forståelsesfigurer i form af små øvelser. Der vil blive udleveret papirer på helt konkrete og afprøvede forløb.

Workshop 8

WEB 2.0 værktøjer udvider læse- og skrivepotentialet i Kristendomskundskab og Samfundsfag

Birgitte Holck

Bækgaard, lektor på UC Syddanmark, Haderslev.

Mette Outzen Kruse, lærer på Brændkjærskolen, Kolding.

I BRAMS (Brændkjærskolen arbejder med sprog) har vi arbejdet med emnet "kultur møder" i kristendomskundskab og samfundsfag. Vi har blandt andet benyttet Google sites for at fremme elevernes **læselyst** og indgang til de **faglige tekster**. Det vil vi gerne præsentere på workshoppen. Deltagerne vil få demonstreret opbygning af Google sitet. Og der vil blive udleveret konkrete eksempler og anvisninger på, hvordan det kan benyttes i undervisningen.

Workshop 9

Læsevejlederens rolle på skolen

Lis Pøhler,

freelancekonsulent

Workshoppen tager udgangspunkt i **læsevejlederens** rådgivende og vejledende **funktion** i forholdet mellem elev, lærer og kolleger.

Hvad kan læsevejlederen bruges til? Hvilke **rammer** er nødvendige for at kvalificere læsevejlederens arbejde?

Samarbejdsrelationer på skolen, deltagelse i læsevejledernetværk, kontinuerlig faglig **opdatering**, samarbejdet med skoleledelsen samt muligheder for planlægning, gennemførelse og **evaluering** af læsekonferencen er nogle af de faktorer, som giver læsevejlederen mulighed for at fungere som kollegial vejleder.

Workshops 10

Holder det i byretten? – Implementering af projekter i skolen

Bent Suhr,

chefkonsulent, Center for Offentlig Kompetenceudvikling, COK.

Mange **projekter** iværksættes i skolerne, både interne projekter og eksterne. Det store spørgsmål er: Hvilken **effekt** har projekterne? Har de den ønskede effekt, eller bliver de en irriterende forstyrrelse i hverdagen? Og kan projekterne overhovedet implementeres?

Fælles for dem alle er, at hvis de ikke skal lide en krank skæbne, så er der nogle grundlæggende forudsætninger, der skal være til stede på alle niveauer i organisationen. Nøgleord er bl.a. motivation, relevans, samarbejde, ledelse, kommunikation – og ikke mindst tid i en travl hverdag.

Workshoppen sætter fokus på de udfordringer og muligheder, skolen og den enkelte lærer og leder har i forbindelse med implementering af projekter. Deltagerne vil blive udsat for en aktiv workshop, hvor oplæg, dialoger og involverende aktiviteter danner rammen.

Workshop 11

Lav en læseindsats, der virker

Martin Holm,

lærer og læsevejleder på Skolen på la Cours Vej, Frederiksberg.

Det kan være en stor og ret **uoverskuelig** proces at skulle skabe et **fundament** for en samlet læseindsats på en skole.

Står du over for en sådan opgave, eller kunne din skoles læsepolitik trænge til lidt fornyelse, så kom og lad dig inspirere af, hvordan vi har gjort det på Skolen på la Cours Vej. Vores læsepolitik bygger på et solidt, teoretisk fundament, men den er samtidig helt konkret. Den bygger på kontinuitet, men er samtidig progressiv. Det virker!

I oplægget vil processen omkring tilblivelsen og opbygningen af vores læsepolitik blive gennemgået, så du kan tage hjem med en klar fornemmelse af, hvordan opgaven kan gribes an på din skole. Der vil være lidt deltageraktivitet undervejs, men kun af den helt ufarlige slags!

Workshop 12

Tosprogede elever bliver bedre til fagene med en sprog- og genrebaseret undervisning

Fie Høyrup,

lektor i dansk og dansk som andetsprog, Professionshøjskolen UCC.

At forstå fagtekster er en **udfordring** fordi eleverne skal lære nyt fagligt indhold gennem et fagsprog, der på mange måder **adskiller** sig fra hverdags sproget.

Det er en særlig udfordring for mange tosprogede elever, der skal tilegne sig det nye fagsprog på og gennem et sprog, som eleven er i færd med at lære. I oplægget drøftes forskellige tilgange til en sprogbaseret undervisning; bl.a. den genrebaserede undervisning. Genrebaseret undervisning i fagene er en måde at synliggøre på, hvordan sprog og indhold hænger sammen, så man på en gang kommer ind i teksten og ned i sproget.

I workshoppen vil vi bl.a. se på, hvordan fagtekster kan give særlige udfordringer for den tosprogede elev ud fra teksteksempler.

Du får viden om den tosprogede elevs udfordringer i den faglige læsning og ideer til, hvordan man som underviser kan stilladsere.

Workshop 13

Faglig læsning og inklusion af elever med opmærksomhedsforstyrrelser

Sofia Esmann,

lektor i dansk og dansk som andetsprog på UC Sjælland.

Inklusion er på dagsordenen på alle skoler, og elever med **opmærksomhedsforstyrrelser** skal også **læse** og **skrive** i alle fag! I denne workshop er fokus rettet mod den gruppe af elever, der har opmærksomhedsforstyrrelser. Udgangspunktet er, at de skal blive aktive deltagere, når klassen undervises i faglig læsning og skrivning og dermed inkluderes i læringsfællesskabet. Nøglebegreberne er undervisningsdifferentiering og struktur.

I oplægget er der konkrete eksempler på skemaer, som lærerne kan observere ud fra og på den baggrund vurdere præcist, hvordan de i praksis skal tilrettelægge faglig læsning og skrivning for den enkelte elev, så inklusionen lykkes.

Workshop 14

At lære er at lære
sprog

Ruth Mulvad,
konsulent i faglig læsning, Nationalt Videncenter for Læsning.

Tina Kornbeck,
lærer og læsevejleder.

Maria Cilie Kousholt,
lærer og tosprogsvejleder.

Torben Juul Schou,
lærer og naturfagsvejleder.

Lene Nissen,
matematik- og natur/tekniklærer.

Merete Langeland,
skoleleder.

På Virupskolen i Hjortshøj gennemførtes eksemplariske forløb i 4. og 7. klasse, i fagene dansk, matematik og naturfag. Skolen ligger i et forstadsmiljø og har en lille gruppe elever med dansk som andetsprog, som if. Aarhus Kommunes skolepolitik busses til skolen. Lærerne ønskede at få læsning og skrivning integreret i alle fag på basis af udvikling af fælles **viden**, fælles fagligt **sprog** og opbygning af en fælles **kultur**. Deres skræksce- nario var at mange bringer energi ind i projektet, og at der så ikke sker mere bagefter. Kom og hør om hvordan skolen organiserede projektet, om hvad det var lærerne ændrede, om skoleleders, læsevejleders og læreres oplevelse af projektet, hvad eleverne sagde, om forskelle på elevtekster før og efter, og om hvordan projektet videreføres.

Workshops 15

Hvordan får man en hel skole til at gå i læse- takt?

- Erfaringer fra det eksemplariske forløb på Vestre Skole

Hanne Brixtofte Petersen,
lektor, UC Lillebælt

Hensigten med det eksemplariske forløb på Vestre Skole har været at formulere en **plan** for arbejdet med faglig læsning, der kan fungere som et kollegialt "**forpligtethedsdokument**". Forløbet omfattede alle skolens lærere og blev ledet af en styregruppe på skolen i tæt samarbejde med konsulenten fra UCL.

Ca. 50 lærere har, gennem oplæg, gruppedrøftelser og konsulentbesøg, haft til opgave at finde fælles fodslag om at opprioritere faglig læsning i den daglige undervisning.

Resultatet blev et godt dokument – men turen dertil er foregået i al slags vejr fra sommerbrise til truende skyer i horisonten. Vi vil gerne dele vores erfaringer med jer med udgangspunkt i processens milepæle – hvordan fandt vi et fælles fokus.

I workshoppen kan I høre om faglig læsning – set i et skoleudviklingsperspektiv, læsevejlederen som forandringsagent og fagudvalgenes betydning for udvikling af en kultur omkring faglig læsning. I skal samtidig arbejde konkret med temaerne: Fra faghæfte til faglig læsning - fra trinmål til sproglige mål, makkerlæsning i alle fag og før-læsning som hjemmearbejde.

Workshop 16

Læremidler i dansk – har du tjek på dem?

Dorthe Carlsen,

Lektor. Udvikling og forskning, UC Syddanmark og læremiddel.dk.

Læsning er ikke kun dansklærerens opgave, men det er også dansklærerens opgave. Hvordan støtter de eksisterende læremidler læreren i at arbejde med læse- og sprogforståelse i danskfaget? Læremiddel.dk har gennemført et læremiddeltjek af læremidler til dansk på mellemtrinet. I tjekket indgår **Fandango** og **Fandango sprog, D'dansk, Plot, Pegasus** og onlineportalen **danskfaget.dk**. På workshoppen præsenteres analyser og vurderinger af de fem dansksystemer gennem konkrete eksempler. Vi diskuterer, hvordan man kan tilrettelægge undervisningen i dansk på mellemtrinet med udgangspunkt i de vurderede læremidler – hvad er deres styrker og svagheder i forhold til arbejdet med læse- og sprogforståelse i dansk.

Workshop 17

Vi kører den hjem med sneglen
– Eksemplarisk forløb på Valhøj skole

Kristine Kabel,

lektor i dansk ved Læreruddannelsen Zahle, UCC.

Anja Partsch,

lærer og læsevejleder på Valhøj skole, Rødovre

Malene Als,

lærer og vejleder i dansk som andet sprog på Valhøj skole, Rødovre

Workshoppen har fokus på, hvorfor og hvordan undervisning i skolen kan støtte elever i at **udvikle** deres **fagsprog** og derved støtte læringsprocessen. På Valhøj Skole i Rødovre ved København har en stor gruppe lærere arbejdet intenst med at sætte sproglige mål for deres undervisning og organisere forløb, som medtænkte elevernes fagsproglige progression. I workshoppen afprøver deltagerne enkelte eksempler på det, lærerne har arbejdet med. Desuden fortæller læsevejleder Anja Partsch og dansk som andetsprogs konsulent Malene Als fra Valhøj Skole om organiseringen i praksis af **Vi læser for livet**, samt hvordan det eksemplariske forløb også har bidraget til lærernes fælles sprog på skolen. Som deltager i workshoppen går du hjem med ideer til organisering af sprogbasert læring i forskellige fag særligt på mellemtrinet og med ideer til, hvordan et større skoleprojekt helt konkret kan sættes i gang og inspirere til faglig udvikling på en skole.

Workshop 18:

På vej til forståelse - Læseguides og tekstbaseret læring i naturfagene

Jesper Bremholm,

DPU Aarhus Universitet

Formålet med at bruge tekster i fagene er at eleverne skal have et fagligt **udbytte** af læsningen. De skal lære noget. De fleste **fagtekster** stiller imidlertid store krav til elevernes læseforståelse, og ofte er faglærere ikke opmærksomme på disse krav. Den faglige læsning skal integreres i fagene, hvis indsatsen for alvor skal have effekt. Men hvordan løfter man som faglærer den udfordring i den almindelige undervisning? Læseguiden er et konkret svar på dette spørgsmål. En læseguide er et redskab, der er udviklet til at støtte eleverne i at læse fagtekster med forståelse og fagligt udbytte. I oplægget vil jeg formidle centrale resultater fra mit ph.d.-projekt om faglig læsning i naturfagene i grundskolen. Dels om de læseforståelsesudfordringer eleverne står over for i disse fag, og dels om brugen af læseguides som fag- og læsedidaktisk redskab.

Tilmeld dig træffet på

www.laeretræf.dk

